

Eitem: 7

Teitl: Adroddiad y Prif Weithredwr

Cyflwyniad

Ers ein cyfarfod bwrdd cyhoeddus diwethaf, rwyf wedi parhau i weithio gyda phartneriaid allweddol i siarad am ein rôl, llywio ein cynlluniau a'n ffyrdd o weithio, cyflawni ein hymrwymiaadau, mynd i'r afael â materion allweddol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol a nodi sut y gallwn gydweithio i gryfhau llais pobl mewn gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Mae manylion yr holl weithgareddau hyn ar gael ar gais.

Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar ychydig o'r datblygiadau a'r gweithgareddau rydw i wedi bod yn rhan ohonynt ers cyfarfod cyhoeddus llawn ddiwethaf y bwrdd ar 28 Gorffennaf 2025. Nid yw'r gweithgareddau a'r datblygiadau allweddol hyn wedi cael eu trafod yn fanylach mewn papurau eraill y Bwrdd.

Cryfhau lleisiau pobl

Gwrando ar bobl – system gwynion newydd y GIG i Gymru

Mae newidiadau arfaethedig Llywodraeth Cymru i'r broses Gweithio i Wella yn newid mawr yn y ffordd y mae'r GIG yng Nghymru yn ymateb i bryderon a chwynion. Mae'r newidiadau i fod i ddod i rym o 1 Ebrill 2026.

Mae'r diwygiadau wedi'u datblygu mewn ffordd sy'n edrych i ymateb i brofiadau pobl a'u teuluoedd ac maent wedi'u llywio gan yr hyn a glywsom drwy ein hymgysylltu a'n gwaith eiriolaeth cwynion.

Cafodd ein hymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar y diwygiadau arfaethedig ei lywio gan dros 1,500 o bobl, gan gynnwys y rhai yr oeddem wedi'u cefnogi drwy ein gwasanaeth eiriolaeth cwynion, yn ogystal â staff, gwirfoddolwyr ac aelodau'r cyhoedd yn ehangach.

Dywedodd pobl wrthym beth roedden nhw ei eisiau:

Cysylltiadau ag enwau, nid mewnflwch generig - fel eu bod nhw'n gwybod pwy sy'n gyfrifol.

Cyfarfodydd gwrando sy'n cael eu hesbonio'n glir, gyda disgwyliadau a chanlyniadau'n cael eu rhannu ymlaen llaw.

Cydnabod effaith emosiynol, yn enwedig mewn achosion sy'n cynnwys galar neu drawma.

Cyfathrebu cefnogol, gan gynnwys llythyrau wedi'u hysgrifennu gyda gofal a dealltwriaeth a chydabyddiaeth o anghenion unigol pobl.

Nod y broses newydd, sydd wedi cael ei llywio a'i dylanwadu gan ein mewnbwn a'n cyfranogiad, yw darparu:

- Mwy o eglurder ac atebolrwydd drwy gysylltiadau enwol a dilyniannau ysgrifenedig ar ôl cyfarfodydd.
- Cyfarfodydd gwrando gorfodol, gyda chanllawiau clir ar ymddygiad, mynychwyr, a chanlyniadau - i feithrin ymddiriedaeth ac osgoi dryswch.
- Cefnogaeth emosiynol well, gan gynnwys cydnabod pa mor ofidus y gall y broses gwyno fod, a dewisiadau cyfathrebu wedi'u teilwra.
- Ymatebion sy'n ymwybodol o dôn, gan gydnabod amgylchiadau'r gŵyn, e.e., achosion profedigaeth.
- Cyngor cyfreithiol ac adroddiadau arbenigol am ddim, gan sicrhau nad oes rhaid i bobl dalu i gael cymorth.
- Hygyrchedd yr iaith Gymraeg, gan sicrhau bod deunyddiau a chymorth ar gael yn ddwyieithog ac yn deg.

Ymrwymiad ar y cyd i newid

Er nad yw'r broses newydd eto yn darparu'r broses gwyno sengl, unedig ar draws iechyd a gofal cymdeithasol yr ydym am ei gweld, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i weithio gyda ni ac eraill i sicrhau bod llwybr cwynion mwy cydgysylltiedig ar draws iechyd a gofal cymdeithasol.

Bydd yn bwysig bod y broses newydd yn dod â ffocws cliriach a chryfach ar sicrhau nad yn unig y caiff cwynion eu datrys ond eu bod yn cael eu defnyddio i sbarduno dysgu a gwelliant ar draws y GIG yng Nghymru.

Rydym yn paratoi ar gyfer y newidiadau hyn drwy adolygu a datblygu ymhellach y ffordd rydym yn darparu ein gwasanaeth eiriolaeth cwynion fel y gallwn barhau i gefnogi pobl yn y ffordd sy'n gweithio orau iddynt. Bydd hyn yn gofyn am fwy na newidiadau yn y ffordd rydym yn gweithio yn unig, bydd y ffocws ar ddatrys problemau drwy gyfarfodydd gwrando cynnar yn cynyddu'r galw cyffredinol am ein gwasanaeth yng nghyfnodau cynnar y broses o drin cwynion.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod hyn, ac mae'n cael ei adlewyrchu mewn trafodaethau cyllidebu. Byddwn yn parhau i weithio gyda chydweithwyr polisi i baratoi ar gyfer cyflwyno'r newidiadau'n esmwyth, ac i wneud yn siŵr bod y system newydd yn cyflawni ei haddewid: proses gwyno sy'n gwrando, yn dysgu, ac yn arwain at ofal gwell i bawb.

Cymdeithion meddygon – beth sy'n digwydd yng Nghymru

Edrychodd Adolygiad Leng, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2025, ar rôl Cymdeithion Meddygol (PAs) a Chymdeithion Anesthesia (AAs) yn y GIG. Fe'i sefydlwyd mewn ymateb i bryderon a godwyd yn Lloegr ynghylch sut mae'r rolau hyn yn cael eu defnyddio mewn timau clinigol.

Er bod y pryderon a'r adolygiad ei hun wedi derbyn llawer o sylw yn y newyddion, mae'n bwysig nodi nad oedd Llais wedi bod yn clywed pryderon gan bobl yng Nghymru am y mater hwn drwy ein sianeli arferol,

naill ai gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau yng Nghymru neu gan y bobl hynny sy'n byw yng Nghymru ond yn defnyddio gwasanaethau yn Lloegr.

Er nad oeddem yn clywed pryderon yn uniongyrchol gan bobl, rydym yn gwybod pa mor bwysig yw ymateb i bryderon yn gyflym, lle bynnag y cânt eu codi, os gallent effeithio ar bobl yng Nghymru. Felly, rydym wedi parhau i drafod datblygiadau gyda Llywodraeth Cymru ac eraill gan gynnwys rheoleiddwyr proffesiynol.

Yr hyn y mae Llywodraeth Cymru wedi'i ddweud

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymateb i Adolygiad Leng ac wedi cadarnhau ei bod yn derbyn yr argymhellion mewn egwyddor. Er bod yr adolygiad wedi canolbwyntio ar Loegr, mae Llywodraeth Cymru yn cytuno bod angen dull gweithredu ledled y DU i roi eglurder a hyder i bobl sy'n defnyddio gwasanaethau a staff.

Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu tîm i edrych ar sut mae'r argymhellion yn berthnasol i Gymru a phenderfynu ar y ffordd orau o'u bwrw ymlaen. Mae'r Prif Swyddog Meddygol a'r Dirprwy Brif Swyddog Meddygol eisoes wedi ysgrifennu at arweinwyr y GIG yng Nghymru yn annog defnyddio teitlau swyddi sy'n haws eu deall - 'cynorthwywyr meddyg' a 'chynorthwywyr meddyg mewn anesthesia' - er mwyn helpu i osgoi dryswch.

Byddwn yn parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru ac eraill i helpu i sicrhau bod y pethau sydd bwysicaf i bobl yn cael eu hadlewyrchu mewn unrhyw newidiadau mewn ffordd sy'n cefnogi gofal diogel, clir a dibynadwy.

Yr hyn rydyn ni'n ei glywed am ofal sylfaenol yng Nghymru – briffio'r Prif Swyddog Meddygol

Yn dilyn cais gan Brif Swyddog Meddygol Llywodraeth Cymru mewn cyfarfod diweddar, fe wnaethom gynhyrchu sesiwn friffio i adlewyrchu'r hyn y mae Llais wedi'i glywed gan bobl ledled Cymru am eu profiadau o ofal sylfaenol - trwy ein hymgysylltiad cenedlaethol, ymweliadau lleol, eiriolaeth cwynion, ac ymchwil a gomisiynwyd.

Roedd y mewnwelediadau a rannwyd gennym wedi'u gwreiddio ym mhrofiad byw pobl. Mae'r rhain wedi'u crynhoi isod:

Gwrando ar bobl a chymunedau

Ar draws gwasanaethau meddygon teulu, deintyddion a fferyllfeydd, mae pobl yn gyson yn dweud wrthym beth sydd bwysicaf: perthnasoedd dibynadwy, gofal hygyrch a chyfathrebu clir. Mae'r themâu hyn yn berthnasol i bob lleoliad ac yn adlewyrchu'r hyn sy'n gweithio a'r hyn sydd angen sylw brys.

Beth sy'n gweithio'n dda:

Perthnasoedd dibynadwy: Mae gweld yr un meddyg teulu, deintydd neu fferylllydd yn meithrin ymddiriedaeth ac yn osgoi ailadrodd hanesion meddygol.

Fferyllfa gymunedol: Mae fferyllwyr yn cael eu hystyried yn hawdd mynd atynt ac yn haws cael mynediad atynt na gwasanaethau eraill.

Offer digidol: Mae apiau fel GIG Cymru a Choose Pharmacy yn helpu pobl i lywio gwasanaethau'n fwy effeithlon.

Gofal ataliol: Mae gofal sylfaenol yn cael ei werthfawrogi am ei botensial i gefnogi ymyrraeth gynnar, yn enwedig pan gaiff ei ymuno â gwasanaethau ehangach.

Beth sydd ddim yn gweithio:

Parhad gofal. Mae pwysau ar y gweithlu, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig, yn ei gwneud hi'n anodd cynnal perthnasoedd cyson.

Hygyrchedd: Mae mynediad corfforol, rhwystrau digidol, a systemau apwyntiadau yn heriol, yn enwedig i bobl sy'n gweithio.

Rhwystrau i grwpiau agored i niwed: Mae pobl ag anableddau, unigolion niwroamrywiol, y rhai sy'n profi digartrefedd neu rwystrau iaith yn wynebu rhwystrau ychwanegol.

Darpariaeth iaith Gymraeg: Nid yw pobl bob amser yn gallu cael mynediad at ofal yn eu hiaith ddewisol.

Cyfathrebu anghyson: Nid yw llawer yn ymwybodol o ba wasanaethau sy'n bodoli, beth y mae ganddynt hawl iddo, na sut i gael mynediad at ofal.

Gwasanaethau tameidiog: Mae cyfathrebu gwael rhwng darparwyr yn arwain at ddyblygu a llwybrau atgyfeirio aneglur.

Beth mae pobl ei eisiau

Gofal sylfaenol cydgysylltiedig, sy'n canolbwyntio ar y person. Mae pobl yn galw am newidiadau ar draws pob gwasanaeth. Maen nhw eisiau gofal sy'n integredig, yn deg, ac yn ymatebol i'w hanghenion:

Canolfannau gofal cymunedol integredig: Mae croeso i weledigaeth Llywodraeth Cymru, ond mae'r cynnydd wedi bod yn araf. Byddwn yn archwilio hyn ymhellach yn lansiad ein prosiect Cymru Gyfan ym mis Hydref.

Mynediad teg i bawb: Rhaid cynnal Safonau Hygyrchedd, gyda dewisiadau an-ddigidol a chefnogaeth llythrennedd digidol ar gael.

Cyfathrebu clir ac ymddiriedaeth: Mae pobl eisiau gonestrwydd, eglurder, a theimlo eu bod yn cael eu clywed. Perthnasoedd dibynadwy a chyfathrebu da sy'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf.

Ymglymiad cymunedol: Dylid cryfhau Grwpiau Cyfranogiad Cleifion a dolenni adborth i sicrhau bod gwasanaethau'n parhau i fod yn atebol.

Meysydd i ganolbwyntio arnynt a'u gwella:

Tryloywder: Rhaid sicrhau bod gwybodaeth glir am hawliau, gwasanaethau a pherfformiad darparwyr ar gael.

Ymglymiad cymunedol: Gofynion cryfach ar gyfer adborth cleifion a'u cynnwys yn natblygiad gwasanaethau.

Defnyddio data: Casglu a rhannu data gwell i dargedu cefnogaeth a darparu gofal cydgysylltiedig.

Drws ffrynt hygyrch: Cyflymu datblygiad un pwynt mynediad hygyrch i wasanaethau ieuchyd a gofal cymdeithasol mewn cymunedau lleol.

Mae'r wybodaeth a rannwyd gennym yn cael ei defnyddio i lywio a dylanwadu ar ddatblygiad polisi ac arfer, ac mae trafodaeth bellach ar ein briff wedi'i chynllunio ar gyfer cyfarfod nesaf y Bwrdd sy'n canolbwyntio ar ofal sylfaenol yng Nghymru.

Byddwn yn parhau i rannu'r hyn rydym yn ei glywed ledled Cymru am y gwasanaethau hyn. Bydd ein prosiect Cymru Gyfan newydd, 'Y gofal ieuchyd a chymdeithasol a garem', yn rhedeg tan ddiwedd mis Hydref 2025 a bydd yn archwilio ymhellach yr hyn y mae pobl yn ei ddisgwyl gan ofal sylfaenol.

Adolygu ein ffyrdd o weithio a'n heffaith

Meddwl am ddod yn Rhiant Corfforaethol – cefnogi pobl ifanc sydd â phrofiad o ofal

Mae Prif Weithredwyr cyrff cyhoeddus hyd fraich yng Nghymru wedi bod yn trafod Siarter Cynllunio Corfforaethol Llywodraeth Cymru.

Mae'r Siarter yn ymwneud â sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal yn cael y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt i ffynnu. Nid dim ond i gynghorau y mae - gall unrhyw sefydliad ddewis dod yn rhiant corfforaethol a helpu i wneud gwahaniaeth.

Helpodd pobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal i lunio'r Siarter. Dywedon nhw wrth Lywodraeth Cymru eu bod nhw eisiau:

- Cael eu cefnogi a chael eu credu ynddo
- I deimlo'n ddiogel a chael eich clywed
- Helpu i dyfu i fod yn oedolion hapus a hyderus.

Beth rydyn ni'n ei wneud nawr

Rydym wedi dechrau meddwl am ymuno â'r Siarter, beth fyddai hyn yn ei olygu i ni, a sut y gall ein helpu i ddefnyddio ein rôl i gefnogi plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal ledled Cymru.

Rydym yn edrych ar egwyddorion y Siarter ac yn meddwl am ba rai sy'n gweddu orau i'n gwaith.

Rydym yn meddwl am y gwahaniaeth y gallai dod yn Rhiant Corfforaethol ei wneud, a sut y gall hyn ein helpu ni:

- Sicrhau bod lleisiau pobl ifanc yn cael eu clywed mewn penderfyniadau am iechyd a gofal cymdeithasol
- Helpu pobl ifanc i ddeall eu hawliau a sut i gael y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt.
- Creu manau diogel i bobl ifanc rannu eu profiadau.
- Dathlu eu cryfderau, nid dim ond canolbwyntio ar eu heriau.
- Cefnogi pontio llyfnach i fod yn oedolyn, gwaith ac annibyniaeth.

Rydym hefyd yn ystyried sut y gallem wneud addewid cyhoeddus, gan rannu'r hyn y byddwn yn ei wneud i gefnogi pobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal, a sut mae angen i ni gynnwys pobl ifanc wrth lunio'r addewid hwnnw.

Mae hwn yn benderfyniad pwysig i Llais. Byddai dod yn Rhiant Corfforaethol yn arwydd clir ein bod wedi ymrwymo i sefyll ochr yn ochr â phlant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth ychwanegol. Mae'n ymwneud â bod yn fodel rôl dda, yn eiriolwr cryf, ac yn gynghreiriad dibynadwy.

Byddwn yn parhau i wrando, dysgu, a gweithio gydag eraill i wneud yn siŵr, os cymerwn y cam hwn, ein bod yn ei wneud mewn ffordd sy'n gwneud gwahaniaeth gwirioneddol.

Cryfhau ein ffyrdd o weithio: defnyddio cynrychioliadau i wneud i leisiau pobl gyfrif

Un o'n rolau pwysicaf yw gwneud cynrychioliadau - cyfathrebiadau sy'n codi pryderon, yn rhannu adborth, neu'n tynnu sylw at faterion mewn gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Nid trafodaethau, llythyrau nac adroddiadau yn unig yw'r rhain. Maen nhw'n ffordd i ni sicrhau bod lleisiau pobl yng Nghymru yn cael eu clywed gan y rhai a all wneud i newid digwydd.

Rydym wedi bod yn gweithio gyda'n tîm uwch arweinyddiaeth drwy gyfres o weithdai i ddatblygu gweithdrefn gliriach a chryfach ar gyfer sut rydym yn gwneud cynrychioliadau. Mae hyn yn ymwneud â bod yn gyson, yn broffesiynol, ac yn canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf i'r cyhoedd.

Rydym yn nodi'n glir beth rydym yn ei olygu pan fyddwn yn sôn am wneud cynrychiolaeth:

Cynrychiolaeth yw pan fydd Llais yn dweud yn ffurfiol wrth fwrdd iechyd, awdurdod lleol, neu sefydliad arall am rywbeth rydyn ni wedi'i glywed gan y cyhoedd sydd angen sylw. Mae'n wahanol i:

- Gwynion neu eiriolaeth unigol
- Ceisiadau am wybodaeth

- Pryderon diogelu

Mae cynrychioliadau yn seiliedig ar faterion cyffredin y mae pobl yn siarad amdanynt, nid achosion unigol. Maen nhw'n ein helpu i godi materion fel mynediad gwael at wasanaethau, bylchau mewn gofal, neu broblemau gyda sut mae gwasanaethau'n cael eu cynllunio neu eu darparu.

Pam rydyn ni'n gwneud hyn

O dan y gyfraith, rhaid i gyrff y GIG ac awdurdodau lleol “roi ystyriaeth” i'n cynrychioliadau. Mae hynny'n golygu bod yn rhaid iddyn nhw eu cymryd o ddifrif ac ymateb. Mae hyn yn rhoi offeryn pwerus inni i ddylanwadu ar newid.

Mae ein gweithdrefn wedi'i diweddarau yn ein helpu i:

- Wneud cynrychioliadau clir, gwybodus a thystiolaethol
- Tracio ymatebion a dilyn i fyny
- Uwchgyfeirio pryderon pan fo angen
- Dangos i'r cyhoedd sut mae eu lleisiau'n arwain at weithredu

Beth sy'n newid

Rydym wedi nodi a defnyddio'r hyn a ddysgwyd o'n profiadau yn ein dwy flynedd gyntaf o weithredu i ddatblygu a chyflwyno:

Safonau ansawdd cliriach: Rhaid i bob cynrychiolaeth esbonio'r mater yn glir, bod yn seiliedig ar yr hyn rydym wedi'i glywed, a dweud yr hyn rydym yn gofyn amdano.

Recordio ac olrhain gwell: Bydd pob sylw yn cael ei gofnodi yn ein system fel y gallwn ddilyn y canlyniadau ac adrodd arnynt.

Cydlyniant cryfach: Ar gyfer materion sy'n effeithio ar fwy nag un rhanbarth neu sy'n cynnwys cyrff cenedlaethol, bydd gennym brosesau cliriach ar gyfer cydweithio.

Llwybrau cymeradwyo wedi'u diffinio: Gall staff wneud sylwadau arferol, ond bydd angen cymeradwyaeth uwch ar gyfer rhai mwy cymhleth neu sensitif.

Beth mae hyn yn ei olygu i ni

Bydd y weithdrefn hon yn cryfhau ein gallu i weithredu ar yr hyn a glywn gan y cyhoedd. Mae'n cefnogi ein cyfrifoldeb cyfreithiol ac yn ein helpu i feithrin ymddiriedaeth gyda phartneriaid a chymunedau.

Bydd hefyd yn rhoi darlun cliriach inni o sut mae adborth y cyhoedd yn cael ei ddefnyddio i wella gwasanaethau - a lle mae angen inni wthio'n galetach am newid.

Byddwn yn parhau i wella'r broses yn seiliedig ar brofiad ac adborth staff. Bydd hyfforddiant a chefnogaeth yn cael eu cyflwyno i sicrhau bod pawb yn teimlo'n hyderus yn ei ddefnyddio.

Strwythur ein sefydliad: newidiadau ar lefel weithredol

Fel y gŵyr y Bwrdd, bydd ein Cyfarwyddwr Strategol Gweithrediadau a Gwasanaethau Corfforaethol presennol yn gadael y sefydliad ar 3 Hydref 2025. Mewn ymateb, rwyf wedi manteisio ar y cyfle i adolygu ein strwythur staffio uwch, dros dro ac ar gyfer y tymor hwy. Byddaf yn ymgysylltu ymhellach â'r Bwrdd dros yr wythnosau nesaf ar y mater hwn.